

KULTTUURISTA KESTÄVÄSTI KASVAVA KAUPUNKI

Arviointi Tampereen kaupungin kulttuuristrategian
toteutumisesta 2020

Liukas ja
kivikkoinen
ranta

Älä mene yksin avantoon!
Don't swim alone in winter!
Nie allein ins Eisloch!

Kuva: Teemu Keskinen

Tausta

- Tampereen kaupunginhallitus hyväksyi Tampereen kaupungin kulttuuristrategian joulukuussa 2019. Kaupunginvaltuusto kävi keskustelun strategiasta tammikuussa 2020.
- Kulttuuristrategiaa toimeenpannaan kaikilla palvelualueilla osana toiminnan ja talouden prosessia.
- Kulttuuristrategia antaa strategista pohjaa Tampereen ja Pirkanmaan haulle Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026. Hakukirja luovutetaan huhtikuussa.
- Strategia pohjautuu Tampere sinulle -paras kaupunkistrategiaan ja tarkentaa kulttuurin näkökulmaa kaupungin kehityksessä.
- Päätöksenteon yhteydessä linjattiin, että kulttuuristrategian toteutumista arvioidaan vuosittain laadullisen arvioinnin sekä alustavien määrällisten mittareiden kautta. Arviointi käsitellään kaupungin johtoryhmässä, kaupunginhallituksessa sekä sivistys- ja kulttuurilautakunnassa. Määrällisiä mittareita ja arviointimallia kehitetään osana kulttuuripääkaupunkihakua.
- Arviointiin on osallistunut henkilöitä eri palvelualueilta sekä strategia ja kehittämissyksiköstä.

Strategia pähkinän kuoressa

Kulttuurilla on merkittävä vaikutus siihen, että Tampere kasvaa. Vielä suurempi merkitys kulttuurilla on siihen, millaiseksi kaupungiksi Tampere kasvaa. Kulttuuri on samanaikaisesti yhteiskunnan toimivuuden ja jatkuvuuden perusta ja samalla dynaaminen muutosvoima, joka mahdollistaa kestävä kasvun kohti kaupungin strategisia tavoitteita. Kulttuurin avulla voimme pitää kaikki mukana muutoksessa, säilyttää juuremme ja yhteyden toisiin sekä kehittää yhdessä uutta. Kulttuurin avulla vastaamme tulevaisuuden haasteisiin ja tartumme avautuviin mahdollisuuksiin.

Elävä ja uusiutuva kulttuuri on elinvoimaisen ja vetovoimaisen kaupungin elinehto. Luovien toimijoiden verkostoissa syntyy uutta aineetonta arvoa, elämyksellistä taidetta ja uusia innovaatioita. Luottamalla kaupunkilaisten ja yhteisöjen osaamiseen ja kerryttämällä Tampereelle luovaa pääomaa, luomme kiinnostavan kasvavan kaupungin asukkaille.

Asukkaidensa näköinen kaupunki on kiinnostava ja vetovoimainen myös vierailijoille.

Kulttuurisesti kestävä kasvun olottuvuudet

Kasvu

Kulttuuri lisää alueen vetovoimaa asuin- ja matkapaikkakuntana. Kulttuuri luo ympärilleen työtä ja uusia elinkeinoja.

Ekologinen kestävyys

Kulutuskulttuurin muutos ohjaa ihmisiä aineettoman arvon ääreen. Elämyksistä tulee materiaa tärkeämpiä. Taiteella voidaan lisätä ihmisten empatiakykyä sekä ymmärrystä yhteiskunnan tilasta ja ohjata kohti kestävämpää elämäntapaa.

Sosiaalinen kestävyys

Kulttuuritoiminnan avulla ihmiset voivat kiinnittyä osaksi yhteiskuntaa ja yhteisöjä. Merkityksellisen tekemisen äärellä syntyy uusia kohtaamisia.

Kulttuurinen kestävyys

Kaupungin uudistuessa on tärkeää, että alueesta omaleimaisen tekevät tarinat, aineeton - ja rakennettu historia, perinteet ja henki säilyvät ja saavat uusia muotoja.

Kulttuurista kestävästi kasvava kaupunki

Kulttuuri koskettaa kaikkia

Yhdenvertainen kulttuuri lisää kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointia

Luovien ihmisten koti

Luovat alat ja ihmiset kasvattavat kaupungin elinvoimaa

Merkityksellinen kaupunki

Omaleimainen ja elävä kaupunkiympäristö rakentaa Tampereen pitovoimaa ja viihtyisyyttä

Kokoaan suurempi

Kansainvälisen tason kulttuuri- ja tapahtumatarjonta on keskeinen osa Tampereen vetovoimaa

Muutosvoima 1: Haku Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026

Toimintatapa: Kulttuuri koko kaupungin asiana

Toimintatapa: Osallisuus toiminnan lähtökohtana

Toimintatapa: Alueellinen yhteistyö

Vuoden 2020 arviointi

Pandemiavuosi: Luovien alojen kriisi ja vahvaa kehittämistyötä

- Voimakkaassa kasvussa olleen Luovien alojen liikevaihto on romahtanut vuonna 2020. Ammattilaisia on ollut lomautettuna tai jäänyt työttömäksi suuria määriä. Tapahtumateollisuus ry:n selvityksen mukaan valtakunnallisesti tapahtumatoimialan liikevaihto on pudonnut 80—95 % ja menetysten arvon arvioidaan olevan jopa 1,9 miljardia euroa.
- Kulttuurin ja harrastusten merkityksen rooli ihmisille on korostunut toiminnan ollessa suljettuna. Asukkailla on suuri kaipuu sosiaalisiin yhteisöihin ja sisältöjen pariin.
- Kaupungin omassa palvelutuotannossa asukkaita on pystytty palvelemaan suurilta osin vaihtoehtoisin keinoin tai räätälöimällä palveluja tilanteeseen sopivaksi. Esimerkiksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen digitaaliset lähetykset tavoittivat vuoden aikana 570 000 katsojaa. Kirjaston digitaalisten palvelujen käyttö on kasvanut merkittävästi. Museoiden kävijämäärät putosivat sulkujen vuoksi odotettua vähemmän, yhteensä noin 30 %. Kaupunkitapahtumia toteutettiin vaihtoehtoisilla tavoilla ja muun muassa itsenäisyyspäivän kansanjuhlan korvanneet Keskustorin valokuviot saavuttivat suuren suosion.
- Poikkeukselliset ajat ovat synnyttäneet uusia innovaatioita ja palvelumuotoja, joista osa jää pysyväksi vahvistaen kulttuurin saavutettavuutta ja ekologisuutta.
- Strategian toimenpiteiden toteuman arviointi osoittaa, että kriisin aikana on kyetty tekemään vahvaa strategista kehittämistyötä. Sulkutilojen avautuessa Tampere ja Pirkanmaa ovat entistäkin vahvempi kulttuurialue.

Onnistumiset

Strategia on käynnistänyt uusia kehityssuuntia ja vahvistanut käynnissä olevien kehityshankkeiden strategista viitekehystä.

- Kulttuuristrategian toimeenpano on alkanut koronatilanteesta huolimatta hyvin. Kaikilla palvelualueilla on toteutettu strategialähtöisiä ja strategian mukaisia toimenpiteitä.
- Kulttuuripääkaupunkihaku eteni toisella hakukierrokselle. Toisen vaiheen hakemusta on valmisteltu kunnianhimoisesti laajassa pirkanmaalaisessa yhteistyössä. Strategista ajattelua on vahvistettu.
- Kulttuuristrategia on näkynyt vahvasti vuoden 2020 aikana laadituissa suunnitelmissa ja toimintalinjauksissa. Mm. elinkeinopoliittiset linjaukset ja kansainvälisen toiminnan suuntaviivat.
- Kulttuuristrategiaa on jalkautettu kaupungin omissa kulttuuriyksiköissä. Strategia on ollut vahvasti mukana kulttuurin kumppanuusavustusneuvotteluissa.
- Strategia linjaa lähtökohtaisesti Tampereen kaupungin omaa toimintaa, mutta myös muut toimijat ovat ottaneet sitä omakseen.

Kuva: Laura Vanzo

Strategiamittarit

TAMPERE.

Tavoitemittari		
Mielikuva kaupungin kulttuuritarjonnasta on parantunut	Taloustutkimus: imago ja muuttohalukkuus kaupunkeihin	Mielikuva Tampereesta kiinnostavana kulttuuri- ja tapahtumakaupunkina on parantunut. 61 % (vuosi 2018) → 70 %. (vuosi 2020)
Kulttuuritoiminnan positiivinen vaikutus aluetalouteen on vahvistunut	Tampereen kaupungin tapahtumien vaikuttavuuden arviointi	Tapahtumatoiminnan vaikutusten arviointi vuodelta 2020 valmistuu myöhemmin keväällä, mutta tiedossa on, että pandemian vuoksi tavoite ei toteudu.
Sijoitus kulttuurin TEA-viisarissa on paras verrattuna kuuteen suurimpaan kaupunkiin	THL:n kulttuurihyvinvoinnin itsearviointi (TEA-viisari)	Ei voida arvioida. Mittaus suoritetaan kahden vuoden välein.
Taiteen edistämiskeskuksen pirkanmaalaisille taiteilijoille myöntämien avustusten määrä on kasvanut. (Tekijöiden kyvykkyys)	Taiken tilastot, avustusten saajat ja hakijat Pirkanmaalla	Pirkanmaalaiset taiteilijat ovat hakeneet ja saaneet aiempaa enemmän avustuksia. Onnistumisprosentti on kasvanut 36 % → 45 %.
Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden työllisyys on parantunut		Ei toteudu. Tilastot valmistuvat myöhemmin, mutta tiedossa on, että koronaviruksen on romahduttanut luovien alojen työllisyyttä.
Nuorten kokemus harrastuspaikkojen riittävydestä alueella on parantunut	Kouluterveyskysely	Ei voida arvioida. Vuoden 2020 mittaustulokset valmistuvat myöhemmin.
Kävijämäärät keskeisissä kohteissa ovat kasvaneet	Tampereen kaupungin strategiaseuranta	Tavoite ei toteutunut pandemian vuoksi.
Hotelliöypymisten määrä Tampereella on kasvanut	Majoitustilastot	Tavoite ei toteutunut pandemian vuoksi. Yöpymiset vähenivät 37,7 %.

Keskeiset toimenpiteet ja onnistumiset painopisteittäin

Kulttuuri koskettaa kaikkia

Yhdenvertainen kulttuuri lisää kaikkien kaupunkilaisten hyvinvointia

Keskeiset toimenpiteet ja onnistumiset

- Pirkanmaan laajuinen sosiaali- ja terveystalvvelujen ja kulttuurin yhteinen palveluohjausmalli on käynnistynyt THL:n rahoittamana.
- Vähävaraisten kulttuuriosallistumisen mahdollistavan Kaiku-kortti -toimintamalli on käynnistynyt kulttuurin ja aikuissosiaalityön yhteistyönä.
- Harrastamisen Tampereen mallin pilotointi on käynnistynyt. Tavoitteena jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastus.
- Taidekaari kulttuurikasvatusohjelma vakinaistui koko koulupolulle. Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusohjelman pilotointi aloitettiin.
- Tamperelaiset taidelaitokset ovat lisänneet jalkautuvaa työtään lisäten palvelujen saavutettavuutta. Muun muassa Tampere Filharmonia on lisännyt konsertteja salien ulkopuolella.
- Poikkeuksellinen vuosi on kehittänyt voimakkaasti digitaalisia kulttuuripalveluja. Uudet palvelukanavat parantavat saavutettavuutta myös pandemian jälkeen.
- Tapahtumapaikkavuokraukseen on laadittu hinnoittelua ohjaavat yhdenvertaisuus- ja ympäristöperiaatteet.
- Kulttuurihyvinvointi näkyy Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus - kehittämishjelman osakokonaisuudessa (PirSote, hankesalkku 4 / Hyte). Työpakettissa huomioidaan kulttuuristrategian toimenpiteiden mukaisesti kulttuurin hyvinvointivaikutuksien hyödyntämisen sosiaali- ja terveystalvveluissa.

Luovien ihmisten koti

Luovat alat ja ihmiset kasvattavat kaupungin elinvoimaa

Keskeiset toimenpiteet ja onnistumiset

- Kulttuurin tilatarpeita ja ratkaisumalleja taiteilijoiden toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi on kartoitettu laajassa yhteistyössä tila-asiantuntijoiden ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Toimenpiteitä käynnistetään vuoden 2021 aikana.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt Tampereelle ja Pirkanmaalle alueellisen erityistehtävä taiteilijoiden verkostoitumisen ja ansaintamahdollisuuksien kehittämiseksi.
- Museoissa ja Kulttuuritaloissa on otettu valtakunnallisten suositusten mukaisesti käyttöön näyttelykorvaukset kuvataiteilijoille.
- Kirjastot ovat aloittaneet kehitystyön, jonka tavoitteena on avata kirjastoja vahvemmin kulttuurin ja kansalaistoiminnan paikkoina.
- Tredussa ja TAMK:issa on aloitettu muuntokoulutuskokonaisuuksien valmistelu tapahtuma- ja AV-alan rakennemuutoksen mahdollistamiseksi.
- Luovat alat on viety kokonaisuutena Pirkanmaan alueelliseen selviytymissuunnitelmaan ja elvytyshankevalmistelu on aloitettu.
- Esittävien taiteiden kampustyöstä on tehty linjaus Pyynikin alueelle. (Kurilan rakennusten remonttiohjelmointi, konservatorion selvitystyö, Hatanpään Musiikkilukion siirrosta linjaus)
- Kolmannen sektorin toimijoita on tuettu pandemian aikana vuokrahelpotuksilla, ylimääräisellä toiminta-avustuksella (300 t.€), yhdenvertaisesti sinun – projektituilla (100 t. €) sekä muilla yksittäisillä toimilla.

Merkityksellinen kaupunki

Omaleimainen ja elävä kaupunkiympäristö rakentaa Tampereen pitovoimaa ja viihtyisyyttä

Keskeiset toimenpiteet ja onnistumiset

- Peltolampi-Multisilta -lähiöohjelmassa on huomioitu kulttuuristrategian sisällöt ja tavoitteet kattavasti. Kulttuuri ja taide nähdään osana yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden kehittämistä.
- Tampereen arkkitehtuuriohjelman laadinta käynnistyi yleisötilaisuuksilla.
- Valtakunnallisesti merkittävä julkisen taiteen kokonaisuus Ratikan taide eteni toteutuksessa.
- Valmistunut Läntisen keskustan visiotyö korostaa kulttuurin mahdollisuuksia kaupunkiympäristön kehittämisessä.
- Julkisen taiteen ohjausryhmän työskentely on vakiintunut ja kasvattanut merkitystään viihtyisän kaupunkiympäristön suunnittelussa.
- Nekalan kirjaston konttikirjasto valmistui. Innovatiivisella toteutuksella haluttiin omalta osaltaan nostaa asuinalueen profiilia lähipalvelujen turvaamisen yhteydessä.
- Hiedanrannan taide- ja yhteisöllisyysohjelman valmistelu alkoi. Tavoitteena on luoda tulevaisuuden kaupunginosa, jossa taide ja kulttuuri ovat kiinteä osa alueen viihtyisyyttä ja vetovoimaa.

Kokoaan suurempi

Kansainvälisen tason kulttuuri- ja tapahtumatarjonta on keskeinen osa Tampereen vetovoimaa

Keskeiset toimenpiteet ja onnistumiset

- Tampereen tapahtuma- ja elämyseskittymiä on kehitetty kunnianhimoisesti. Toteutuksessa ja suunnittelussa ovat edenneet Särkänniemen tapahtumapuisto ja muu Särkänniemen alue, Hakametsän Sport Kampus, Tammelan Stadion ja Uros Live.
- Sara Hildénin taidemuseon uudisrakennus Finlaysonille eteni arkkitehtuurikilpailuun. Tampereen Taidemuseon peruskorjauksen ja uudisrakennuksen tarveselvitys hyväksyttiin.
- Tampereen bränditapahtumakokonaisuutta uudistettiin ja kehitettiin.
- Poikkihallinnollinen tapahtumatoiminnan kehittämistyöryhmä aloitti työskentelynsä.
- Esiselvitys digitaalisen tapahtumakaupungin kehittämisestä käynnistyi laajassa kaupungin toimijoiden ja sidosryhmien yhteistyössä. Tavoitteena on luoda kokonaiskuva ja tavoitetila tapahtuma- ja matkailualan tulevaisuuden digitaalisesta toimintaympäristöstä myöhemmän toteutuksen pohjaksi.
- Tapahtumatoiminnan suuntaviivojen päivitys käynnistyi kulttuuristrategian pohjalta.
- Filmitöidensä kasvu alueella on ollut merkittävää. Tuotantokannustin on vahvistanut merkitystään kansainvälisten tuotantojen houkuttelussa.

Kehittämiskohteet

- Työn on alkanut, mutta pitkäjänteistä ja määrätietoista kehitystyötä tulee jatkaa tulevina vuosina. Kulttuurin ja luovien alojen potentiaalin täysimääräisessä hyödyntämisessä kaupungin kehittämiseen on vielä paljon mahdollisuuksia.
- Palvelualueiden välistä ja strategian painopisteiden välistä yhteistyötä tulisi yhä vahvistaa kuin myös näkyvyyttä kaikissa palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.
- Kulttuurin saavutettavuus sekä kuntalaisten osallisuus ei vielä ole toiminnan suunnittelun keskiössä. Kulttuurihyvinvointitoimintaa ja saavutettavuusstrategioita tulisi tarkastella kokonaisvaltaisemmin.
- Luovien alojen tukeminen edistynyt ja kaupunki on tunnistanut roolinsa, mutta haasteita ja tekemistä riittää. Teemaa tulisi tarkastella yhteisesti sekä työllisyys- että kulttuuripolitiikan näkökulmasta.
- Lisäksi yksittäisiä heikosti toteutuneita toimenpiteitä:
 - Luovien menetelmien hyödyntäminen osallisuudessa ja taiteilijoiden osallisuus kaupunkikehittämisessä
 - Kulttuurin näkyminen kaupunkimarkkinoinnissa
 - Moninaisuus kulttuurituotannoissa ja erilaisten ihmisten näkyvyys sisältöjen tuottajina
- Vaikutusten arviointimallin kehittäminen on kesken.

Huomioita jatkoon

- Lähitulevaisuudessa kunnan perustehtävä tulee yhä voimakkaammin keskittymään sivistyksen ja elinvoiman edistämiseen. Samalla kulttuuri tulee olemaan yhä keskeisempi osa kunnan strategiaa ja toimintaa. Tampereella on hyvät mahdollisuudet toimia edelläkävijänä.
- Koronakriisin aiheuttama isku luoville aloille ja tapahtumateollisuuteen korostaa strategian tärkeyttä entisestään. Strategian toteuttaminen voi olla keskeinen osa kaupungin selviytymisstrategiaa.
- Kulttuuristrategian sisältöjä tulisi huomioida voimakkaasti uuden kaupunkistrategian valmistelussa. Kulttuurilla on edellytykset olla yhä suuremmassa roolissa mm. kestävyys, vetovoima, työllisyyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.
- Kulttuuripääkaupunkikilpailun tuloksen ratkeaminen 2.6.2021 tulee olemaan merkittävä asia Tampereelle ja Pirkanmaalle. Jos Tampere joutuu siirtymään suunnitelmaan B, tulee strategian toimeenpanoa, sen koordinoitua ja B-suunnitelmaa kytkeä tiiviisti yhteen.
- Kulttuuristrategiaa tullaan kevyesti päivittämään vuoden lopulla. Strategian arviointi ja uudistaminen kytkeytyvät kulttuuripääkaupunkihaun strategian ja uuden kaupunkistrategian laadintaan. Mm. ekologisuuden, turvallisuuden, digitalisaation ja kansainvälisyyden kärkiä tulee teroittaa. Päivityksen yhteydessä uudistetaan vaikuttavuusarviointi.

TAMPERE.

FINLAND

KIITOS!

TAMPEREEN KAUPUNKI